

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา ค้นคว้า วิจัย เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สถานศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. หลักสูตร หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา
4. ปรัชญาทางการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร
5. ความสำคัญและความจำเป็นของการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544

6. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
7. โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและบทบาท หน้าที่
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ต่างๆ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ ป้อนปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต(กรมวิชาการ. 2544 : 3)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาที่จัดไม่น้อยกว่าสิบสองปี ก่อนการศึกษา ระดับอุดมศึกษา (กรมวิชาการ. 2544 : 4)

โดยที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 17 กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากความหมายของการศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว สรุปได้ว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝนอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ในระดับขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

2. สถานศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษา หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือของเอกชนที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 4)

สรุปว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นทั้งของรัฐและเอกชนทุกแห่ง ที่จัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. ความหมายของหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา

3.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษา นักวิชาการและผู้รู้หลายท่าน ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร แตกต่างกันในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สุมิตร คุณากร (2523 : 21) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ โครงการ ให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ภิญโญ สาธร (2526 : 6) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ หรือความพยายาม ทั้งปวง ที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ โรงเรียนปรารถนา

สวัสดิ์ จงกล (2529 : 3) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดซึ่งระบุจุดหมายของ การศึกษา เนื้อหาสาระและเกณฑ์การใช้หลักสูตร ซึ่งจัดให้นักเรียนเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ธำรง บัวศรี (2531 : 12) หลักสูตร คือ แผนซึ่ง ได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึง จุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและประมวลประสบการณ์ในแต่ละ โปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2534 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนา ตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสม ไปในทางที่พึงประสงค์

Taba (2505 : 422) กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่โรงเรียน และ ครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

Beauchamp (2518 : 10) ให้คำนิยามหลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียน จัดให้แก่ผู้เรียน

Oliva (Oliva. 2535 : 5 – 6 อ้างจาก รุจิร ภู่อสาระ. 2545 : 3) ให้คำนิยามของหลักสูตร มาเรียบเรียงไว้ดังนี้ คือ หลักสูตร หมายถึง

1. สิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียน
2. ชุดวิชาที่เรียน (Set of Subjects)
3. เนื้อหา (Content)
4. โปรแกรมการเรียน (Program of Studies)
5. ชุดของสิ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน (Set of Materials)

6. ลำดับของกระบวนวิชา (Sequence of courses)
7. จุดประสงค์ที่นำไปปฏิบัติ (Performance Objectives)
8. กระบวนวิชาที่ศึกษา (Course of Study)
9. ทุกสิ่งที่ดำเนินการในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน การแนะแนวและ
การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

10. สิ่งการสอนภายในและภายนอกโรงเรียนที่โรงเรียนเป็นผู้จัด
11. ทุกสิ่งที่กำหนดขึ้น โดยบุคคลในโรงเรียน
12. ลำดับของกิจกรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการโดยผู้เรียน
13. ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเกิดจากระบบการจัดการของโรงเรียน

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ หรือความรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน รวมถึง สาระ เนื้อหาวิชา กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ ทักษะและ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์

3.2 ความหมายของหลักสูตรแกนกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

หลักสูตรแกนกลาง หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ที่ประกาศใช้โดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีรายละเอียดแสดงให้เห็นกรอบทิศทางในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถ นำไปใช้จัดการศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งสำหรับการจัดการ ศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เป็นต้น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2546 : 95)

3.3 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคล พัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ได้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลกอย่างมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาตามสภาพความพร้อม ความต้องการในการพัฒนาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หลักสูตรสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน และสามารถช่วยชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อบรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

สถานศึกษาต้องดำเนินงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงานอื่นๆ และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้นๆ คือ ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสุข เพลิดเพลิน ในการเรียนรู้ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจ ให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียน ให้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน สร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ ประสบการณ์ ให้ผู้เรียนพัฒนาความมั่นใจ เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ในการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ได้รับข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยี การสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และต้องส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะ การพัฒนาหลักในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคล สังคม พัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน และช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น และมีความเสมอภาค พัฒนาความตระหนัก เข้าใจ ยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก สร้างให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล เป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 28-29)

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น (กรมวิชาการ. 2546 : 95-96)

1. มาตรฐานการเรียนรู้ หมายถึง ข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นจุดหมายในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้น ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค หมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่บ่งบอกถึงระดับคุณภาพที่คาดหวังจะเกิดกับผู้เรียน หลังจากได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษา หรือแต่ละภาคเรียน

3. สาระการเรียนรู้ หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

4. สาระการเรียนรู้แกนกลาง หมายถึง รายละเอียดที่เป็นองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่กระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาเทียบเคียง ตรวจสอบและปรับใช้กับสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด

จากความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้ร่วมวางแผน เพื่อพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 28) และรวมถึง หลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสถานศึกษานำข้อมูลสภาพที่เป็นปัญหาหรือความต้องการในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาจัดทำสาระของหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ โดยการยึดหลักสูตรแกนกลาง เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2546 : 95)

4. ปรัชญาทางการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร

การที่จะพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางใด ย่อมขึ้นอยู่กับปรัชญาที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรยึดถือและตกลงร่วมกัน เพราะแนวคิดทางปรัชญา เป็นส่วนช่วยเสริมกระบวนการคิด การตัดสินใจให้นักพัฒนาหลักสูตรมีความคิดแตกฉาน มีวิจารณญาณ ในการคิด การศึกษาแนวคิดของปรัชญาในลัทธิต่างๆ นั้น ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดปรัชญาการศึกษา หรือปรัชญาทางสังคม จะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมในการกำหนดจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และแนวทางปฏิบัติของหลักสูตรให้มีความแจ่มชัดยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน การศึกษาถึงสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ต้องกระทำควบคู่ไปกับแนวคิดของปรัชญาการศึกษาและแนวคิดของปรัชญาของสังคม

สำหรับสภาพการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบัน การพัฒนาหลักสูตรแต่ละครั้ง จะไม่ได้ยึดมั่นในปรัชญาการศึกษาลัทธิใด โดยเฉพาะแต่เป็นการผสมผสานแนวความคิดของนักปรัชญาการศึกษาหลายๆ กลุ่มเข้าด้วยกัน เป็นการประสานปรัชญาของแต่ละสาขา เป็นต้นว่า

หลักสูตรพุทธศักราช 2503 ยึดแนวคิดของกลุ่มสารัตถนิยมเป็นหลัก จึงกำหนดวิชาที่เรียนเป็นการสอนความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ เช่น การอ่าน การเขียน เลขคณิต ประวัติศาสตร์ ในขณะเดียวกัน ก็นำแนวคิดของกลุ่มนิรันดรนิยมเข้ามาด้วย โดยการเน้นวิชาทางมนุษยศาสตร์ และ Three R's

หลักสูตรพุทธศักราช 2521 มีการยึดปรัชญา แบบพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) โดยเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยึดปรัชญาแบบปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) โดยกำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาไปให้สถานศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาสังคมในแต่ละท้องถิ่นตามสภาพการณ์ได้ชัดเจนมากขึ้น (รุจิร ภู่อารยะ. 2545 : 47-48)

ปรัชญาปฏิรูปนิยม (สุมิตร ภูณานุกร. 2523 : 30-33) เน้นด้านการพัฒนาการของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเข้าใจและตระหนัก ถึงความเป็นบุคคลของตนเองและมวลชน เมื่อสมาชิกแต่ละคนในสังคมสามารถเข้าใจความต้องการของตนเอง สังคมก็จะประกอบด้วยสมาชิกที่มีจุดมุ่งหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายเหล่านี้ไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกันทั้งหมด สังคมใดก็ตามย่อมประกอบด้วยกลุ่มชนที่มีความเชื่อถือและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านระบบการปกครอง สังคมหรือเศรษฐกิจก็ตาม ดังนั้น การจัดการศึกษาตามปรัชญาปฏิรูปนิยม ต้องมุ่งที่จะพัฒนาสมาชิกในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ

ของสังคมอันเกิดจากข้อขัดแย้งเกี่ยวกับความเชื่อถือในระบบการปกครองหรือระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ร่วมกันสร้างจุดมุ่งหมายทางสังคม ที่ประสานความแตกต่างเหล่านี้ และพัฒนาสังคมให้พัฒนาต่อไปตามจุดมุ่งหมายที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

ดังนั้น การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาปฏิรูปนิยม ในด้านของหลักสูตรจะเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีที่จะออกไปร่วมปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่เลือกมาบรรจุในหลักสูตร ส่วนใหญ่เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม การสอนจะไม่เน้นการถ่ายทอดวิชาความรู้โดยการบรรยายของครู แต่เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้สำรวจความสนใจ ความต้องการของตนเอง และสนองความสนใจได้ ด้วยการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคม พร้อมทั้งหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปฏิรูปสังคมด้วย การจัดตารางสอนไม่ออกมาในรูปแบบของการแบ่งเวลาเรียนออกเป็นช่วงเท่าๆ กัน แต่จะออกมาในรูปแบบของตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Schedule) บางคาบเป็นช่วงสั้นๆ สำหรับการบรรยายของครู บางคาบสำหรับให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง และที่สำคัญที่สุดจะมีคาบที่มีช่วงเวลายาวสำหรับการอภิปราย ส่วนการประเมินผล นอกจากจะวัดผลการเรียนทางด้านวิชาความรู้แล้ว ยังวัดผลทางด้านพัฒนาการของผู้เรียนและทัศนคติเกี่ยวกับสังคมด้วย

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยึดปรัชญาแบบปฏิรูปนิยม โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร เน้นการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะด้านวิชาการ ไปให้สถานศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สนองตอบความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม เป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

5. ความสำคัญและความจำเป็นของการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544

5.1 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจของการจัดการศึกษา และเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรคือ สิ่งที่น่าเอาความมุ่งหมายและนโยบายทางการศึกษา ไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐาน

ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสพการณั้แก่ผู้เรียน จึงมีความจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ (ธีารง บั้วศรี. 2542 : 10)

เวนและไรอัน (Wynne & Ryan. 2536 : 135 อ้างจาก รุจิร ภู่อาระ. 2545 : 5) กล่าวว้า “สำหรับการศึกษาแล้ว หลักสูตรเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด” เหตุที่กล่าวเช่นนี้ก็เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่ซับซ้อนไม่คงที่ องค์กรประกอบสำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรมีความยุ่งยาก คือ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น มักจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การกำหนดหลักสูตร จึงต้องกำหนดให้สามารถสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ในโรงเรียนและในตัวนักเรียนด้วย

5.2 ความจำเป็นของการใช้หลักสูตรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2544

กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกรอบทิศทางสำหรับการจัดการเรียนรู้อแก่ผู้เรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคม ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1-2)

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นความสำคัญและความจำเป็นที่สถานศึกษาทุกแห่งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร

6. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้ความหมายไว้ ดังนี้

พัฒนา เหล่าวิศาลสุวรรณ (2534 : 61) กล่าวว่าการบริหารหลักสูตรเป็นกิจกรรมหนึ่งในการบริหารงานด้านวิชาการ และเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรจากหลายฝ่ายช่วยกัน เพื่อที่จะทำให้กิจกรรมการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ประสบความสำเร็จ

ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร กิจกรรมที่ถือว่าเป็นงานบริหารหลักสูตร คือ การจัดการเรียน การสอน การสนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากร

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 43) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

การบริหารจัดการหลักสูตร ต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ต้องปรับปรุง กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนองตอบความต้องการของ ผู้เรียน ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การศึกษา จะเจริญก้าวหน้า ถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงตามความต้องการและความจำเป็นตลอดเวลา ดังนั้น ภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตร (กรมวิชาการ. 2546 : 317 - 319) จึงประกอบด้วย

6.1 การเตรียมความพร้อม

6.1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญและจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกันในการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีแนวทางดำเนินการ คือ

- 1.) สสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยอาจจัดทำเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.) ประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.) ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสาร

6.1.2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินการคือ

- 1.) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร
- 2.) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของบุคลากร
- 3.) จัดอบรม สัมมนาหรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร
- 4.) สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้

6.1.3 ดำเนินการเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการ ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคณะกรรมการอื่นๆ ตามความจำเป็น

6.1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ

6.1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสนองนโยบาย กฎและระเบียบต่างๆ เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด และกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6.1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้ทราบ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

6.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

Rajabhat Mahasarakham University

6.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

6.2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6.2.3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

6.2.4 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วน

เวลาเรียน

6.2.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค

6.2.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

6.2.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

6.2.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

6.2.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

6.2.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

6.2.11 กำหนดการวัดผลและประเมินผล

6.2.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และบุคลากร

ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

6.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

- 6.3.1 การวางแผนการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่
- 6.3.2 การวางแผนการจัดบรรยากาศการเรียนรู้
- 6.3.3 การจัดหา เลือกใช้ ผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 6.3.4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น/แหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้จัดการเรียนรู้

6.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร)

- 6.4.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา
- 6.4.2 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
- 6.4.3 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง
- 6.4.4 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น
- 6.4.5 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบองค์รวมหรือแบบบูรณาการ
- 6.4.6 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 6.4.7 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์
- 6.4.8 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้
- 6.4.9 การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

6.5 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

- 6.5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา
- 6.5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

6.6 การสรุปผลการดำเนินงาน

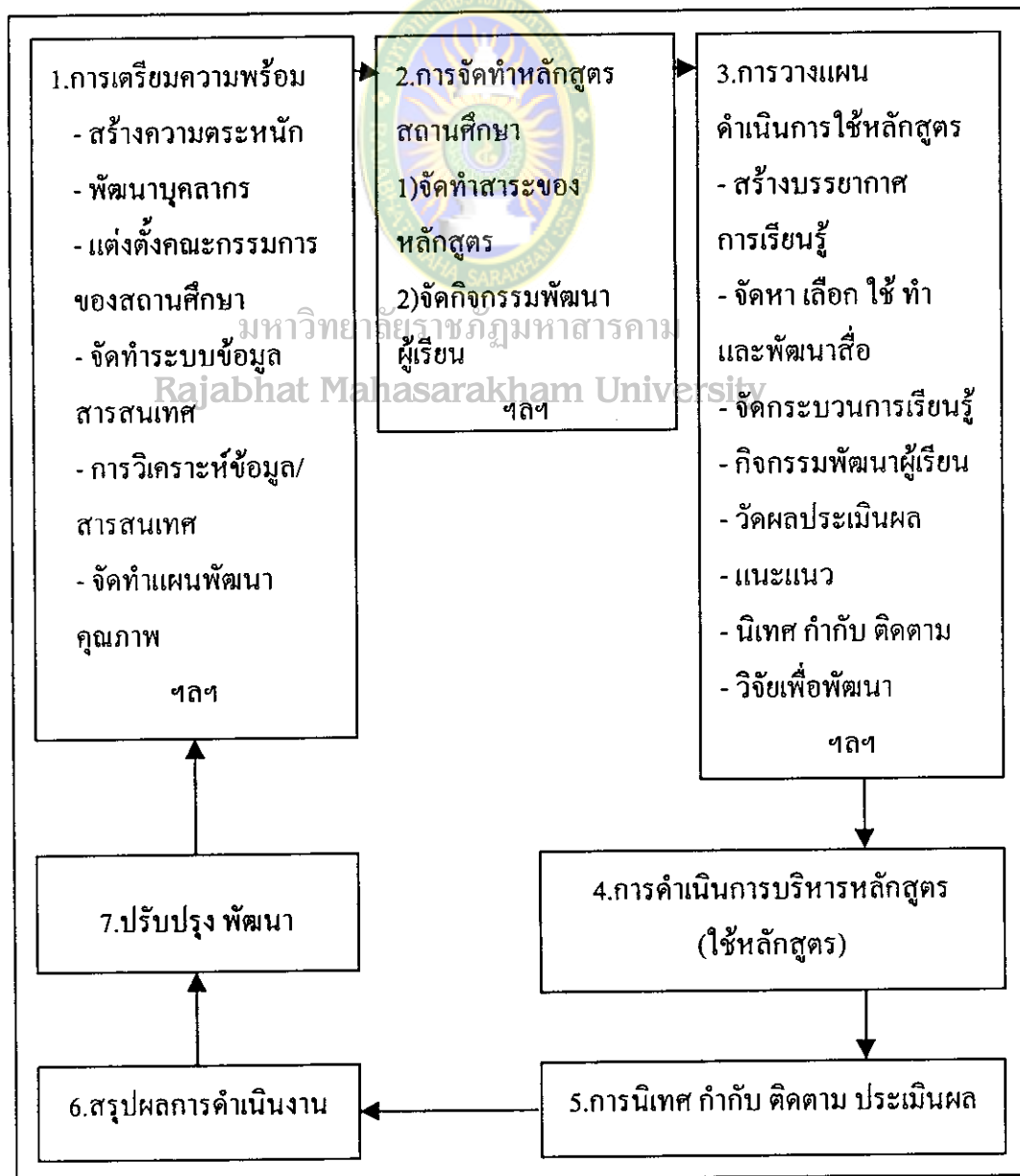
- 6.6.1 การจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6.6.2 การสรุปผลการดำเนินงาน และการเขียนรายงานสรุปผลการบริหารจัดการหลักสูตร

6.7 การปรับปรุง พัฒนา

6.7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานด้านการวางแผนปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร

6.7.2 สถานศึกษา ดำเนินการปรับปรุง พัฒนา กระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สามารถสรุปเป็นกระบวนการ ตามแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันในการเตรียมการ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการใช้ การนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศ กำกับ ติดตามและการประเมินผลการใช้ การสรุปรายงาน และนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมาย ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษา จึงมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการสร้างความเข้าใจ ด้านความร่วมมือและในด้านการประสานงาน เพื่อประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตร

7. โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หมายถึง โรงเรียนที่มีรายชื่อตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ(กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1 – 28) เรื่อง รายชื่อโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกาศเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2545 และทั่วประเทศมีทั้งสิ้น จำนวน 1,805 โรงเรียน เฉพาะในจังหวัดหนองคาย มีโรงเรียนที่มีรายชื่อตามประกาศ จำนวน 27 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลอุดรรัมย์ โรงเรียนบ้านนาหนัง โรงเรียนประถมคารณี โรงเรียนพระพุทธรบาทเทศรังสี โรงเรียนอนุบาลสังคม โรงเรียนบ้านโนนสว่าง โรงเรียนบ้านโคกกลาง โรงเรียนอนุบาลเซกา โรงเรียนอนุบาลพรเจริญ โรงเรียนบ้านบึงกาฬ โรงเรียนอนุบาลปากคาด โรงเรียนอนุบาลศาสนสิทธิ์อำนวย โรงเรียนบ้านนาสะแบง โรงเรียนบ้านคอนแพง โรงเรียนอนุบาลบ้านคอกช้าง โรงเรียนอนุบาลหนองควาย โรงเรียนอนุบาลเปงจาน โรงเรียนอาโอยามา 2 โรงเรียนหนองคายวิทยาคาร โรงเรียนท่าบ่อ โรงเรียนโพธิ์ตากพิทยาคม โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย โรงเรียนโซ่พิสัยพิทยาคม โรงเรียนปากคาดพิทยาคม โรงเรียนบึงกาฬ โรงเรียนพรเจริญวิทยา และโรงเรียนเซกา

8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่

8.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

หมายถึง คณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 1 - 6) มีองค์ประกอบ ดังนี้

8.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 กำหนดให้สถานศึกษาในกำกับทุกแห่งที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ด้านการให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยให้มีจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วย

8.2.1 “ผู้แทนผู้ปกครอง” ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อ เป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

8.2.2 “ผู้แทนครู” ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอน และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

8.2.3 “ผู้แทนองค์กรชุมชน” ได้แก่ ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิองค์กรเอกชนหรือกลุ่มบุคคลในรูปอื่นใด ที่ดำเนินกิจกรรม เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

8.2.4 “ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน

8.2.5 “ผู้แทนศิษย์เก่า” ได้แก่ ผู้แทนสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน

8.2.6 “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสี่คน

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกบุคลากรได้เป็น 2 กลุ่ม ตามสถานภาพ ซึ่งสถานภาพ หมายถึง ฐานะ ตำแหน่งหรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 779) คือ 1.บุคลากรภายในโรงเรียน และ 2. บุคลากรภายนอกโรงเรียน ดังมีรายละเอียดองค์ประกอบตามแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ

8.3 บทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

ในส่วนที่กำหนดไว้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับรู้บทบาท หน้าที่ของตนเอง และควรรอบรู้ในเรื่องของการจัดการศึกษาพอสมควร เพื่อสามารถปฏิบัติงาน ตามบทบาท หน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพต่อการบริหาร โรงเรียน รายละเอียดของ บทบาท หน้าที่ต่างๆของคณะกรรมการสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ. 2543 : 29 - 41) มีดังนี้

8.3.1 กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของสถานศึกษา

นโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา เปรียบเสมือน “เข็มทิศ” ที่จะนำพาสถานศึกษา มุ่งไปสู่เป้าหมายปลายทางของความสำเริง ดังนั้น เพื่อให้แผนพัฒนาสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสนอปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจ เรื่อง การวางแผนและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากเอกสารและแหล่งความรู้ต่างๆ
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
- 3) พิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

8.3.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ก่อนสิ้นปีงบประมาณ สถานศึกษานำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษามาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อน ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษา นโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) พิจารณาเห็นชอบตั้งอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี
- 4) ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
- 5) กำกับ ติดตามการดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา

8.3.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องช่วยเสนอแนะความต้องการของท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร

2) ให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.4 กำกับและติดตาม การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษา และสถานศึกษาดำเนินการไปแล้วผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มี ปัญหาอุปสรรคหรือไม่ เป็นเรื่องที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องรับรู้ เพื่อจะได้เข้ามาให้ การสนับสนุนหรือแก้ปัญหา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1) ศึกษาแนวทางการดำเนินการปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ

ของสถานศึกษา

2) รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3) ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ แก้ปัญหา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา

สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

8.3.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และมีความใกล้ชิด กับผู้ปกครองนักเรียน รู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถร่วมกับ สถานศึกษากำหนดแนวทางที่จะทำให้เด็กทุกคนเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและ ได้เรียนอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

1) ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็ก

ในเขตบริการของโรงเรียน

2) ประสานความร่วมมือ เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และ

ผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษา

3) สนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลน หรือมีความต้องการช่วยเหลือ

เป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร

8.3.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่

มีความสามารถพิเศษ

สิทธิและความเสมอภาคในการที่เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษา ไม่ว่าจะ
จะเป็นเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนต้องได้รับ
การพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

- 1) ศึกษาข้อมูลของเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา
- 2) สนับสนุนสิ่งต่างๆ ที่จะเป็นสื่อ หรือเครื่องมือ หรืออุปกรณ์การเรียน
และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 3) สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนา
อย่างเต็มศักยภาพ

8.3.7 เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ
บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา
ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษา
ดำเนินการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้กำหนด
นโยบายการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของ
สถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนา
การศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

- 1) เสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการ ในด้านงานวิชาการ
งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
- 2) ร่วมเป็นคณะกรรมการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา
ทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนการเป็นวิทยากร
ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกวัย รวมทั้ง สืบสาน
จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในท้องถิ่น
เป็นผู้ที่สามารถระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งภายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่นมาช่วยในการพัฒนา
ปรับปรุงสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาของ
นักเรียนได้ในหลายๆ ด้าน จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้อง สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้อง ช่วยเสนอแนะความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำเสนอให้ สถานศึกษาไว้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำสาระหลักสูตร
- 2) ให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา ได้สามารถจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.4 กำกับและติดตาม การดำเนินการตามแผนของสถานศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษา และสถานศึกษาดำเนินการไปแล้วผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มี ปัญหาอุปสรรคหรือไม่ เป็นเรื่องที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องรับรู้ เพื่อจะได้เข้ามาให้ การสนับสนุนหรือแก้ปัญหา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวทางการดำเนินการปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ของสถานศึกษา
- 2) รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
- 3) ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือ แก้ปัญหา ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

8.3.5 ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดกับ ผู้ปกครองนักเรียน รู้สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถร่วมกับ สถานศึกษากำหนดแนวทางที่จะทำให้เด็กทุกคนเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและ ได้เรียนอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

- 1) ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการ เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็ก ในเขตบริการของโรงเรียน

2) ประสานความร่วมมือ เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษา

3) สนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลน หรือมีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถได้เรียนจนจบหลักสูตร

8.3.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

สิทธิและความเสมอภาคในการที่เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็เด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

1) ศึกษาข้อมูลของเด็กที่มีความพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในท้องถิ่น เพื่อเสนอข้อมูลให้กับสถานศึกษา

2) สนับสนุนสิ่งต่างๆ ที่จะเป็นสื่อ หรือเครื่องมือ หรืออุปกรณ์การเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3) สนับสนุน ส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

8.3.7 เสนอแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารงานของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ คือ

1) เสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการ ในด้านงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

2) ร่วมเป็นคณะทำงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8.3.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนการเป็นวิทยากร ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกวัย รวมทั้ง สืบสาน จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับของบุคคลในท้องถิ่น เป็นผู้ที่สามารถระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งภายในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่นมาช่วยในการพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างการพัฒนาของ นักเรียนได้ในหลายๆ ด้าน จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1) ร่วมกำหนดแนวทาง ในการระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งภายนอก และ ภายในท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2) ส่งเสริมการใช้วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ในด้าน วิชาชีพในท้องถิ่นมาให้ความรู้กับนักเรียน โดยการจัดหาและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นวิทยากร ภายนอก

3) สนับสนุนการจัดกิจกรรม เพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและของชาติ โดยรวมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ

8.3.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ประสานงานกับ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ บทบาทในฐานะกรรมการสถานศึกษาจะทำหน้าที่ตัวแทนสถานศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนหรือองค์กรต่างๆ ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานศึกษา นำสถานศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี คณะกรรมการ สถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1) ประสานกับประชาชนและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้า มาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และ เป็นแหล่งที่จะให้บริการชุมชน

2) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษา ประสานสัมพันธ์กับชุมชนและ องค์กรภายนอก ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานศึกษาและใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของ ชุมชน และเป็นแหล่งบริการชุมชน

3) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีส่วนในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน

8.3.10 ให้ความเห็นชอบ การรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน

คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อสิ้นปีสถานศึกษาต้องจัดทำสรุปรายงานการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้ได้รับทราบ และให้ความเห็นชอบก่อนรายงานต่อสาธารณชน คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1) รับทราบ และให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา

2) เสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน

8.3.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตามที่เห็นสมควร

นอกจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว มีผู้นำของชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่นอีกไม่น้อยที่ยินดีเข้ามาช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา ดังนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญ ที่จะสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการต่างๆ เพื่อช่วยในการดำเนินงานในภารกิจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาท หน้าที่ ดังนี้

1) พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะกรรมการตามภารกิจของคณะกรรมการสถานศึกษา ตามความจำเป็นและเหมาะสม

2) ส่งเสริม สนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษา

8.3.12 ปฏิบัติการอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย จากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากภารกิจตามที่ระเบียบกำหนดไว้ ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่มีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ สนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น เรื่องงานนโยบาย หรือเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานต้นสังกัดได้แจ้งให้สถานศึกษาปฏิบัติ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ถ้าได้รับความร่วมมือได้รับการสนับสนุน

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมและด้านการประเมินผล การใช้หลักสูตรมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร มีปัญหาไม่แตกต่าง

3. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ กรมสามัญศึกษา ควรให้การสนับสนุนด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เอกสารการสอน คู่มือครู เอกสารหลักสูตร และงบประมาณแก่โรงเรียนให้เพียงพอ โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้เลือกเรียนวิชาเลือกให้หลากหลาย ควรจัดระบบนิเทศ ติดตามผลให้มีประสิทธิภาพ ติดตามให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรกำหนดให้มีการนิเทศ ติดตาม ควรรายงานผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะๆและนำผลที่ได้มาใช้พัฒนางาน

Rajabhat Mahasarakham University

วีระเดช ซาตา (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท การจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในกิ่งอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น ประชากร ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จาก 5 ตำบลในกิ่งอำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่า

1. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเลือกสรรวิทยากรและภูมิปัญญา ด้านการจัดการศึกษาอบรม ด้านการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นด้านการจัดการศึกษาอบรม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนมากมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ 1) การส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้เป็นผู้ที่มีความสุข มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย โภชนาการ 2) การส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้เป็นผู้มีความดี มีคุณธรรม จริยธรรม 3) การส่งเสริมการศึกษาในทุกระดับการศึกษา

3. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษา ด้านการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 5 อันดับแรก ดังนี้ 1) มีข้อมูลความรู้ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน 2) การให้ อบต.เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมอย่างแท้จริง 3) ข้อมูล ข่าวสารมีความละเอียดชัดเจน 4) การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนนำข้อมูล ข่าวสารไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และ 5) มีข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน

4. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษา ด้านการเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนมากมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 5 อันดับแรกคือ 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ส่งเสริมวิทยาการและภูมิปัญญาของชุมชน 2) การจัดงานประจำปีที่ประชาสัมพันธ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน 3) การยกย่องเชิดชูผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ สร้างสรรภูมิปัญญาในชุมชน 4) การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้ของชุมชน

Rajabhat Mahasarakham University

มช วิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มช วิทยาลัย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 9 ด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ หรือการงานและอาชีพ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสายประชาชน มีความคิดเห็น ต่อสภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 8 ด้านไม่แตกต่าง

2. สภาพของปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพหรือการงานและอาชีพ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสายประชาชน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และด้านการจัดการ ไม่แตกต่าง

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียน
 ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะ
 มากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมอบรม สัมมนาและพัฒนา
 ตนเองอยู่เสมอ 2) ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้นำวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้
 3) ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรม สัมมนานักบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 และ 4) ควรอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สมชาย แก้วชนะ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมใน
 การบริหารวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา เขตพัฒนา
 คุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการระดับปานกลาง
 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมการสอน งานห้องสมุด วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน
 การสอน ส่วนความต้องการในการมีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น อยู่ในระดับมาก

ตำรวจ ประเสริฐ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วม
 จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผลจากการวิจัยพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง เกือบทุกด้าน คณะกรรมการ
 กลุ่มตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมน้อยทุกด้าน คณะกรรมการส่วนที่เป็นครูและผู้บริหารมีส่วนร่วม
 มากเกือบทุกด้าน ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมาก ไป
 นาน้อย คือ ปัญหาเกิดจากคณะกรรมการสถานศึกษา เช่น ขาดความรู้ ประสบการณ์ในการ
 ปฏิบัติหน้าที่ ไม่ทราบขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของตนเอง ปัญหาที่เกิดจากบุคลากรของโรงเรียน
 เช่น ผู้บริหารและครูไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกเข้าไปก้าวก่ายอำนาจหน้าที่ และเข้าไปตรวจ
 สอบการทำงานของตน และปัญหาที่เกิดจากกระบวนการบริหาร เช่น วิธีการคัดเลือกกรรมการ
 ยังไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาเข้ามาเป็นกรรมการ
 สถานศึกษาได้ การไม่กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรรมการให้ชัดเจน และมีการประชุม
 น้อยครั้งมาก

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1 (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของบุคลากรในสถานศึกษา เขตการศึกษา 1 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5,507 คน จากสถานศึกษา 304 แห่ง ในเขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.5

กรมวิชาการ (2546 : บทคัดย่อ) ติดตาม ประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากร โดยใช้วิธีการประชุมชี้แจง/อบรมผู้ที่เกี่ยวข้อง และพบว่า บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก 2) โรงเรียนส่วนใหญ่ มากกว่าร้อยละ 77 ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) สภาพการดำเนินงานทั่วไป พบว่า โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินการในการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายการจัดการศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4) ข้อมูล สารสนเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสูงสุด คือ ข้อมูลด้านบุคลากร อาคารสถานที่ รองลงมา คือ ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ข้อมูลที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิทยากรภายนอก และการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้และขอความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาร้อยละ 80 ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนของกรวางแผนกำหนดนโยบายจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน 5) ปัญหาที่พบในการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือ เรื่อง ระยะเวลาที่ไม่เพียงพอในการจัดทำ รองลงมา คือ การขาดอัตรากำลังบุคลากร และขาดความรู้ ความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานบางเรื่อง ความช่วยเหลือที่ต้องการสูงสุด คือ คำแนะนำและการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยี ตลอดจนเอกสารความรู้ คู่มือต่างๆ 6) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการวางแผน การปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และควรให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำที่ชัดเจนให้เข้าใจตรงกัน

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Gwaizda (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง สิ่งที่เข้าใจว่ามีอิทธิพลต่อหลักสูตรของโรงเรียนของรัฐโอไฮโอ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดรายวิชา จุดประสงค์และวิธีการใช้หลักสูตรของโรงเรียนของรัฐบาลในรัฐโอไฮโอ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในด้านการอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า 1. การตัดสินใจในด้านเนื้อหาสาระต้องคำนึงถึงมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐกำหนด รวมทั้ง หน่วยงานกลางและคณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่น 2. คณะกรรมการ หลักสูตร แบบเรียนและนักเรียน มีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบและวิธีการเรียนการสอน 3. รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจเลือกของครู ตามทักษะความสามารถของครู และวัสดุอุปกรณ์ตามลำดับ

Carison (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของครูในการมีส่วนร่วม ตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน โดยการร่วมมือกับบุคลากร ชุมชนและนักเรียน และงานด้านธุรการครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อพวกเขามีส่วนร่วมมากที่สุด จะเข้าใจชัดเจน และมีความชำนาญ ไม่มีความแตกต่างด้านขนาดของโรงเรียน จำนวนผู้ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม สามารถให้ข้อชี้แนะได้ว่า ผู้บริหารต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่จำเป็น ความชำนาญของครู และการตัดสินใจของครู เมื่อครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารควรแนะนำให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและการสอน และผลงานจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของครู ผู้บริหารควรจะขอความคิดเห็นจากครู ทั้งด้านข้อมูล ความคิดและคำแนะนำ เพื่อเสนอต่อชุมชน ผู้บริหารส่วนใหญ่ควรขอข้อมูลจากครู เพื่อให้เกิดผลต่อนักเรียนและการทำงาน ถ้าหากผู้บริหารต้องการให้ครู ได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกฝน อบรม อยู่เสมอ โดยทุกๆ ไปครูต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครูหลายคนได้แสดงให้เห็นว่า พวกเขาต้องการออกความคิดเห็น แต่ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจ

Merrill (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านองค์กรและสิ่งแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปหลักสูตร กรณีศึกษาในการปรับปรุงโรงเรียนในเขตอำเภอ ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลง พัฒนาหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ลักษณะของเขตพื้นที่ของโรงเรียน ปัจจัยในระดับโรงเรียน ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน และพบว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใน โรงเรียนชานเมือง

อาศัยปัจจัยต่างๆ เช่น ประวัติชุมชน ลักษณะของชุมชน การเมือง ประสพการณ์ของครู รวมถึง การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และวัฒนธรรมของโรงเรียน

Wang (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวความคิดและความต้องการของกลุ่มต่างๆ 6 กลุ่ม ที่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการศึกษาใน ได้หวั่น ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษา ไม่ได้เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาล หรือฝ่ายบริหารเพียงฝ่ายเดียว ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรหลายฝ่าย ประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียน และความต้องการของชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษา จึงจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความสำคัญ ต่อคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหรือมี ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องหลายประการ และต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาความต้องการหรือบริบทของสถานศึกษา ชุมชนหรือสังคม การบริหารจัดการหลักสูตร ไม่ควรเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาหรือของครูผู้สอนเท่านั้น ควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย รวมถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ชุมชน สังคม และโดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ต้องทราบบทบาท หน้าที่ของตน และจากผลการศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ยังพบปัญหาและข้อเสนอแนะหลายประการเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร โดยปัญหา ประการหนึ่งที่พบ คือ ทรัพยากรบุคคลในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม คือ คณะกรรมการ สถานศึกษาโดยเฉพาะที่มาจากบุคลากรภายนอกนั้น ไม่มีเวลาว่างพอที่จะร่วมบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคคลที่มา ทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีบทบาท มีส่วนร่วมใน การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถใช้ทรัพยากร ท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้โอกาสครูผู้สอนมีส่วนร่วม ในการวางแผน ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตร มีการประชุม ชี้แจง อบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร มีการประเมินผลและติดตามผลการใช้หลักสูตร อย่างสม่ำเสมอ และนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา รวมถึงส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะส่งผล

ให้การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวม ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งปัจจุบันกำหนดให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา ชุมชน เพื่อการพัฒนาสังคมในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันตามบริบท ดังนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลคณะหนึ่ง ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นองค์คณะบุคคลที่มีองค์ประกอบแตกต่างตามสถานภาพ กล่าวคือ ส่วนหนึ่งมาจากบุคลากรภายใน โรงเรียนและส่วนหนึ่งมาจากบุคลากรภายนอกโรงเรียน ประกอบกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ถือเป็นหลักสูตรใหม่ ที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากหลักสูตรที่เคยใช้อยู่เดิมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระบวนการบริหารจัดการที่มีภารกิจ 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร(การใช้หลักสูตร) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน การปรับปรุง พัฒนา ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าว มากำหนดเงื่อนไขในการศึกษาโดยใช้รูปแบบกระบวนการศึกษาเพื่อการวิจัยให้ครอบคลุมภารกิจการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ต่อไป